

NULTÁ HODINA

Lotta Lundbergová

Tato kniha vychází s finanční podporou Swedish Arts Council.

The publisher acknowledges the financial assistance of Swedish Arts Council.

SWEDISH
ARTSCOUNCIL

Copyright © Lotta Lundberg 2014
Published by arrangement with Partners
in Stories Stockholm AB, Sweden

Translation © Viola Somogyi, 2016

ISBN 978-80-7473-429-8

BERLÍN, 1945

„Kolik je hodin?“

Měla rozechvělý, chraptivý, probuzený hlas.

Zamručel. Pokoušel se ji znovu stáhnout k sobě, aby ještě usnula, ale ona jeho paži odstrčila: „Kolik je hodin?“

Nevím, byla by jeho upřímná odpověď, spi dál. Věděl však, že ona se nevzdá, hlas měla příliš probuzený, slabý, ale bdělý, kdyby tam byla lampička, rozsvítila by ji. V místnosti však byla tma a ona se posadila. Nad postelí se vznášel slabý pach uhlí a spáleniny. Kdyby neodpověděl, už by znovu neusnula.

„V Melbourne je devět, v New Yorku šest a ve Stockholmu půlnoc.“

Podle toho, jak vydechla, poznal, že odpověděl správně. Vtáhl do chřípí štiplavý vzduch. A pokračoval: „V Melbourne se právě nasnídali. Phil stojí s taškou do školy v předsíni. Rachel mu přinesla z kuchyně namazané chleby, teď se nad ním sklání, ptá se, jestli si vzal učebnici matematiky, on přikyvuje a ona mu prohrábne vlasy, na pusku je už moc veliký.“

Stále seděla vzpřímeně v posteli, celá napjatá, v měsíčním světle viděl její siluetu, šedé vlasy spletené do copu, který jí visel na zádech, měl chuť ho pohladit, přitisknout ji k sobě, ale věděl, že kdyby se jí nyní dotkl, jen by zasyčela a byla by ještě napjatější.

„V New Yorku si právě sedají do taxíku, jedou do Metropolitaní opery, Lea si vzala náramek i náušnice, na počest dnešního večera, poprchává, ale ona se třpytí.“

Stále žádná reakce.

„A ve Stockholmu se spí.“

Bylo to jejich dostaveníčko. Scházeli se tak už několik měsíců. Uprostřed noci, na ulici utichaly výstřely, dohasínaly požáry a křik slábl.

Nyní je po všem. Říká se tomu nultá hodina. Berlín byl v troskách, jak si dříve představoval Kartágo, nebo spíš Babylon. Všechno bylo srovnáno se zemí. Městem se valily hordy hladových uprchlíků. Nesměli tu zůstat, a tak táhli dál jako ovce bez pastýře neodklizenými troskami. Nechápal, jak se tu dokážou vyznat. Nezůstaly tu žádné ulice, nic, co by odlišovalo jednu čtvrt' od druhé. Jen trosky. Bezduché, mrazivé, vyhladovělé peklo.

A všude vlály bílé vlajky.

„Takže ve Stockholmu se spí.“ Lehla si znovu na záda a zahleděla se do stropu.

„Ano. A my taky budeme spát,“ řekl a opatrně položil ruku na její. Strpěla to.

Čekal. Naslouchal jejímu oddechování. Cítil v dlani její útlé klouby.

Neřekl jí pravdu. Že neví, kde jsou Lea, Rachel a David. Jestli vůbec bylo možné se vrátit z Pirny, Ravensbrücku nebo Polska.

„A teď už spí, Floro,“ zašeptal.

„Nejmenuju se Flora,“ odpověděla také šeptem, „jmenuju se Sára.“

„Spi už.“

„Tak dobrou noc, Arthure.“

Nejmenují se Arthur, pomyslel si. Jmenují se Izrael. A ve Stockholmu se spí.

Hedwig vytáhla papír z psacího stroje, vstala, chvíli postávala s textem v ruce, jako by nevěděla, co s ním má udělat. Přepadla ji lehká nevolnost a ona papír rychle odložila. Možná měla napsat něco jiného? Měla v úmyslu napsat něco jiného. Psát se toho dá tolik. V neposlední řadě dopisy. Ale takhle to dopadlo. Dneska.

Teď si musí dojít pro vodu; vedle závěsu, který odděloval její část bytu, stál uhlák, odpadkový koš, ale i kbelík s čistou vodou. Měla by uklidit. Vydrhnout špinu, která se valila dovnitř přes práh, všude mastná omítka, všude se sypal prach, vychladlý popel, saze a střepy. Natáhla si svetr a rychle prošla chodbou, kde ležela Frau Müller. Pohled žadonil. Hedwig přikývla. Samozřejmě naplní i kbelík Frau Müller.

Frau Müller zachrčela. Oči měla podlité krví. Kašel sípavý.

Pořád jste ještě nic neslyšela?

Hedwig zavrtěla hlavou.

Hned se vrátím, řekla, rychle vyběhla na schody a v zádech cítila pohled. Oči.

Schodiště bylo plné suti, zábradlí chybělo, musela scházet opatrně, aby po suti neuklouzla. Dávat si pozor při každém kroku. Před ní proklouzla krysa, nebojácna a se zcuchanou srstí, a zpoza jedněch dveří se ozýval gramofon hrající Offenbachův Kankán. Ale pořád to ještě bylo schodiště. Nežije v bunkru, nebrodí se až po kotníky sahající páchnoucí vodou, nespí na lůžku v protiletectkém krytu, ani nemusí s nikým sdílet postel. Je sama.

Ve druhém patře se před ní otevřel svět, celá stěna se zborčila při výbuchu. Dole pod ní v nemilosrdném slunečním světle leželo město, zuhelnatělé, znetvořené – všechno zalité tvrdým světlem: hromady suti, vraky aut, střepy, vyhořelé, beztvaré ruiny – vyvržené. V její

ulici téměř nebylo vidět lidi. Jen odhalené ticho a hladové dítě ze sklepního bytu, vyhublé a bledé, které sbíralo nedopalky z kanálku vedle chodníku. Hedwig spěchala kolem něj. Dívka ze sklepa – v obličejí šedobílá, s křivýma nohama v příliš velkých botách – s ní právě teď nemá nic do činění. Musí dojít pro vodu a musí napsat dopis, ano, musí, i když nemá tušení, jak by mohl být doručen z tohoto zahořklého místa zmaru, musí to udělat. Nikdo ji nepřiměje, aby vůbec pomyslela na to, že je to nestydatost.

Kolem panovalo prazvláštní ticho. Bylo slyšet jen klapání jejích podpatků na rozryté zemi. I postranní uličky byly tak prázdné. Pokud si tedy ještě pořád zaslouhovaly označení postranní uličky. Nic už si nic nezasluluje. Takový je stav věcí. Ze všeho zbyly jen trosky a hromady kamenů.

Bílé prapory na znamení kapitulace nebyly prapory, ale prostěradla, ubrusy, košile a jedny podvlékačky. Všechno, co bylo bílé a čisté, viselo z balkonů a pootevřených oken. Mír je milost, že je tomu tak?

Vojáci, již předtím zpívali, pokřikovali a plenili, už ztichli. Hedwig nejenže slyšela, co se povídá. Věděla to. Dýchala stejný vzduch jako všichni ostatní, přestože nebyla jednou z nich, nikdy jí nebyla a nikdy nebude, stejně k nim patřila. Nyní náležela okupačním mocnostem, všechno náleželo okupačním mocnostem, i ženy. Viděla je všude kolem sebe, unavené bezduché hadrové loutky, kořist v každém sklepním otvoru, celý Berlín se změnil v bordel zdarma. Všechno je milost, pravděpodobně tomu tak je.

Už nemusí umírat. Nemusí klopýtat přes mrtvolu. Míjela velké cedule zbylé po odklizení těl: *Pozor, infikovaná oblast*. Koně byli snědení. Sebevrahové pohřbení, nebo aspoň odnesení. Byl mír. Chlebová polévka, chaos, ale mír. Frau Müller a její zápal plic, velké vyčí-

tavé oči, to byla realita, ale v koutku světa patřícímu Hedwig stál nepoškozený psací stroj.

Neexistovaly žádné zkratky. Jen malé udupané pěšinky mezi kamením a troskami, hrůzou a odpadem. Opatrně šla dál, snažila se vyhýbat děrám na ulici, loužím páchnoucí břechky, vody z hasicích přístrojů, moči a odpadní vody.

Čím víc se blížila k pumpě Červeného kříže, tím víc lidí potkávala. Dav lidí četl noviny vyvěšené na zdi, která se nezbortila. Některé domy zůstaly stát, tak to bylo. Nepoškozené, trochu začouzené, rovné hřbety, jako hvězdy naděje na havarované obloze. Pokud se o tom takto dá uvažovat. Hedwig takhle svět neviděla. Nebesa se nezřítily. Ale nedokázala odolat a vrhala dlouhé pohledy na to, co stále ještě stálo. Na to, co se nenechalo srovnat se zemí.

Lidé s nadějí hltali všechno, na vývěsky už nepřipíchovali Goebbelsova slova, ale hlášení a pátrání z celého světa, velké i malé věci, na prodej, koupím, zprávy ve francouzštině i v angličtině, cedulky a povlávající fotografie, které požírala hladovějící masa, takový měli hlad, tolik prahli po informacích a zprávách; všichni četli všechno, ať to bylo cokoli. Poníženému poklonování se učili rychle, chtěli do sebe všechno nasáknout a smíchat to se lžemi. Hedwig měla dojem, že se tím přímo cpou. Ale zastyděla se za tu myšlenku. Nejspíš dokázala pochopit proč, určitě existuje vysvětlení, tušila, po čem touží: po smíření, pokání a rozehřešení.

Po čem jiném? Co nás při lásce Boží může jinak posunout dál?

Neslyšně se postavila k ostatním a přejížděla pohledem po vývěsce. Rychle, téměř neklidně hledala známku života, zprávu. Jméno. Když však nic nenašla,

zvedla se zvláštním pocitem kbelíky a putovala dál. Co by byla uklidňující zpráva? Jak by *Jméno* vypadalo na lístku – připíchnutém – ve větru?

Nemělo smysl být nenasytná a naplnit nádoby až po okraj. Voda stejně vyšpláchala ven, když procházela troskami zpátky a snažila se udržet kbelíky vodorovně. A slyšela zpěv ptáků. Neviděla je však. Kosi nezpívají z tanků. Tak kde ti ptáci přebývají? Ze kterých stolů mohou zobat potravu, díky níž stále dokážou zpívat? Všechno živé bylo posekané a spálené, nebyl tu jediný strom ani keř; tady přece dříve rostla magnolie a šeřík. Byl zrovna čas, kdy z lip odkapává medovice.

Potkala ženu s bledým obličejem a špinavým uzlíkem v náručí, z hadrů tupě civělo dítě s vpadlýma očima. Žena žebrala. Hedwig jí neměla co dát. Pokusila se o úsměv. Ale nedokázala se přestat dívat na dítě. Na jeho oči. Hedwig přidala do kroku, jak to jen šlo.

Musí napsat svůj dopis. Hned jak se vrátí. Bude to první věc, co udělá. Ano, musí.

Procházela mezi horami cihel, rezavými tyčemi, pobořenými domovními štíty, u nichž stály zoufalé řady ženských mezi hromadami kamení a podávaly si ve zbořeništi nahoru a dolů kbelíky. Kbelík za kbelíkem, z ruky do ruky, odřené, zmrzlé, suché – nahoru a dolů, nahoru a dolů. V ženských rukou a z nich – odřeny, rány, revmatismus – a neměla by tam ona stát taky, ona, Hedwig Lohmannová, místo aby toužila po svém zakázaném psacím stroji? Podle nařízení měli všichni odevzdat veškerou technickou výbavu. Vlastnit rádio, telefon nebo psací stroj bylo životu nebezpečné. To nebezpečí však bylo stejně relativní jako všechno ostatní. Všechno bylo nebezpečné. Psací stroj se dal vyměnit za cokoli na světě, protože všechno bylo směnitelné, všechno bylo pomíjivé – všechno.

V domovním vchodu zahlédla vojáka se spuštěnými kalhotami a mezi jeho nohama ženskou sukni. Stáli. Žena se opírala zády o vlhkou stěnu. Hedwig si nemohla pomoci, nevyhnutelně si musela představit jeho dech, jeho zuby, polibky. Hnusilo se jí to.

Radši Rusa na břicho než kulku v hlavě, prohlásila kdysi Frau Winkler.

Válku nevyhrají svými bombami. Budou muset vstoupit do obývacích pokojů a vzít si nás jednu po druhé.

Hedwig sklopila oči k zemi a šla dál.

Až tohle všechno skončí, tak se o tom asi nikomu nebude chtít mluvit, pomyslela si. To, co teď prožívám, mi dá novou tvář, nový druh nadřazenosti, kterou jiní neuvidí, po dlouhou dobu budu překvapená, kdykoli se uvidím v zrcadle, až si konečně jednoho dne zvyknu na to, že už nikdy nebudu stejná.

Už skoro u schodiště se jí podařilo vylít téměř polovinu vody. Rozhlédla se, kde je sklepní holčička. Její křivící zkroucená kolena, pohled ve strouze, lovící nedopalek, polínko, den navíc. Holčička však zmizela.

Strčila do dveří a vydala se na cestu vzhůru po temném schodišti pokrytém sutí. Ani krysa nebyla nikde vidět. Voda šplouchala ven. Už nesmí přijít o další.

Pokud přece jen žije, pomyslela si Hedwig, pokud přece jen možná přežila – tak mě naučí o světě všechno.